

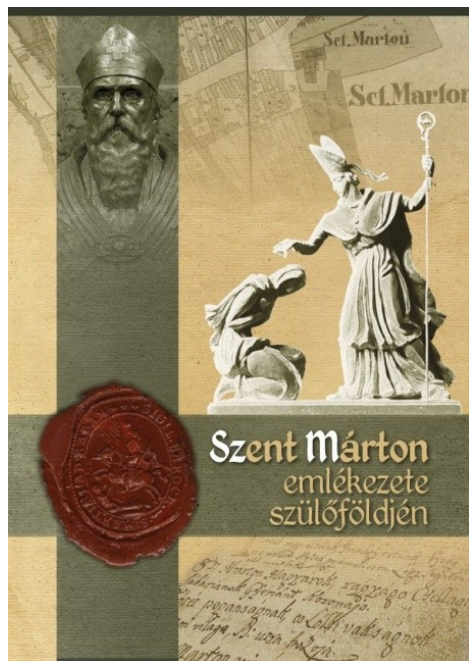
„SZENT MÁRTON EMLÉKEZETE SZÜLŐFÖLDJÉN”

RENDRHAGYÓ LEVÉLTÁRI KIÁLLÍTÁS SZOMBATHELYEN

A Szent Márton születésének 1700. évfordulójára szervezett országos emlékvé alkalomból a Magyar Nemzeti Levéltár Vas Megyei Levéltára olyan kiállítással állt az érdeklődő közönség elé, amely az ókortól napjainkig adott történeti áttekintést a Szent Márton tisztelet hagyományainak szombathelyi és Vas megyei emlékeiről.

A kiállítóteret teljes egészében kitöltő nagyszabású tárlat nem pusztán a szokványos levéltári kiállítások repertoárját vonultatta fel, nem kizárólag iratokra építkezett, hanem számos kiegészítő látványelemet, műtárgyat, öltöztethető bábut, épített elemeket, makettet is felhasznált. A tárlaton feltűnt a korhű római páncélba öltöztetett Márton életnagyságú alakja és a didergő koldus is, akire köpönyegét ráterítette. A Salgo állványzati elemek felhasználásával épített stilizált várfal és templom fölött egy projektor segítségével a levéltár archív fotóiból összeállított vetítés képkockái peregtek, és repítették vissza az érdeklődőket az 1913. évi Szent Márton ünnep időszakába. A kiállítóterben látható volt az egykori szombathelyi várostorony erre az alkalomra készített, térbe helyezett méretarányos makettje, valamint egy nagyméretű térkép-asztal, amely a Szent Márton titulusú Vas vármegyei templomok földrajzi elhelyezkedését szemléltette 3D-s épületmodellekkel. A látogatók bepillanthattak a terméskövekből kirakott legendás Szent Márton-kútba, akár emlékpénzeket is dobhattak a vízbe.

A látványelemek mellett a tárlat tartalmi, levéltárszakmai szempontból is igen gazdag és értékes ismeretanyagot vonultatott fel. Az időrendben elhelyezett 15 tematikus tábló összeállítását több hónapos intenzív kutatómunka előzte meg, a munkában az intézmény öt levéltárosa és három külső szakértő vett részt. A szisztematikus forrásfeltárás nyomán számos új adat került napvilágra, amelyek értékes adalékokkal gazdagították a Márton-kultuszhoz kapcsolódó tudásanyagot.

A képekkel gazdagon illusztrált tablók bemutatták a Szenthez fűződő hagyományok helyszíneit és a kultuszához levéltári dokumentumokat, emlékeket. A látogatók a kiállítóterben barangolva megismerhették a Szent élettörténetét, az ő égi oltalma alá helyezett egyházmegyét, valamint a történeti Vas vármegye Szent Márton titulusú templomait, továbbá a szombathelyi régészeti ásatások során feltárt Szent Márton-kutat, a Gosztonyi János győri püspök által Szombathely városa számára 1525-ben kibocsátott kiváltságlevelet és még számos relikviát.

A kiállítás külön tablót szentelt azoknak a forrásoknak, amelyek az ókori Savariát már a korai középkortól kezdve Szent Márton születési helyeként azonosították. A látogatók megismerhették a 12. századi Angliában készült Hereford-i világtérkép ábrázolását, valamint Antonio Bonfini és Paolo Giovio középkori krónikáinak a témához kapcsolódó leírásait.

A bemutató kuriózuma volt az a tabló, amely kiválóan foglalta össze a Szent Márton kultusz évszázadokon átívelő folytonosságának bizonyítékait. A várost 16-19. század során felkereső híres utazók – a németalföldi Carolus Clusius, az angol Richard Pococke és Jeremiah Miles – leírásai minden kétséget kizáróan igazolják, hogy a Szent tisztelete az újkor hajnalán is élő volt a vasi megyeszékhelyen.

A domonkos szerzetesek 1638-ban, a Szombathely határában található Szentmárton községben történt letelepedésével a „Márton-kultusz” új lendületet nyert. A rendi levéltárból származó dokumentumok hírt adnak arról, hogy a szerzetesek kü-

lönös tisztelettel ülték meg Szent napját. Az ünnepi misét zenei kíséret mellett tartották és ezen a napon mindig közszemlére tették a templomban őrzött Márton-ereklyét, amelyet a hagyomány szerint Mátyás király kincstárából kaptak.

A kiállítás bőségesen illusztrálva mutatta be a kultusz 19-20. századi fejlődését is. Ennek nevezetes eseménye volt Szent Márton ereklyéjének a szülővárosba érkezése. Mikes János akkori szombathelyi püspök kérésére a Tours-i Érsekség a szent földi maradványaiból egy koponyacsont darabot ajándékozott a Szombathelyi Egyházmegyének. A relikviát a Franciaországból Szombathelyre kísérő delegáció 1913. június 13-án érkezett az egyházmegye székhelyére. A „szülőföldjére hazatérő” Szent Márton méltó fogadására nagyszabású ünnepséget szerveztek a városban, az ereklyét diadalmenettel felérő grandiózus körmenet keretében vitték a végső elhelyezésre szolgáló püspöki székesegyházig, ahol az ünnepi alkalomra készített hermába helyezték, amelyben azóta is őrzik.

A kiállítás különlegessége volt az interaktivitást biztosító tér, ahol a látogatásra érkező tanulócsoportok a levéltár munkatársai által készített – leírásokat és fényképeket tartalmazó – adatbázis segítségével tájékozódhattak a történeti Vas vármegye Szent Márton titulusú templomainak történetéről. A gyermekeket a tárlathoz kapcsolódó levéltárpedagógiai foglalkozások várták, a komolyabb, gondolkodtató feladatoktól a keresztrejtvényen át a képkirakókig.

Az újszerű, a levéltáraktól eddig meg nem szokott megoldásokat alkalmazó, közönségcsalogató tárlatot a nyitva tartás 7 hete alatt több mint 700 látogató, köztük számos külföldi turista tekintette meg. A helyi televízió a levéltárosok bevonásával a 15 tablót ismertető kisfilm-sorozatot készített, amelyet az év folyamán számos alkalommal bemutattak. Az élményközpontú tárlat alapkonceptiója Mayer László levéltáros-tól, valamint a technikai kivitelezésben segédkező restaurátortól, Hesztera Aladártól

származott, aki külső munkatársként több mint egy évtizede vesz részt az MNL Vas Megyei Levéltára kiállításainak megvalósításában.

A „Szent Márton emlékezete szülőföldjén” című kiállítás egyedi alkalomra készült, és a Szent születésének 1700. évfordulójára Szombathely város által szervezett jubileumi esztendő egyik emlékezetes epizódja, egyben a levéltár eddigi legsikeresebb tárlata volt. Annak érdekében, hogy az időszaki kiállításon bemutatott gazdag ismeretanyag ne tűnjön el nyomtalanul, egy reprezentatív ismertető kiadvány készült, amelynek grafikai tervezését – amint a kiállítási tablókat is – Németh József levéltári munkatárs végezte. Szombathely Megyei Jogú Város anyagi támogatásának köszönhetően a két ív terjedelmű kiadvány magyar és angol nyelven is megjelent. Az igényes megjelenésű, enciklopedikus jellegű munka méltó emléket állít Szent Márton helyi kultuszának és az MNL Vas Megyei Levéltára munkatársai által elvégzett rendkívül alapos, minden részletre kiterjedő szakmai kutatómunkának.

Szent Márton emlékezete szülőföldjén. Szerk. MAYER LÁSZLÓ. Magyar Nemzeti Levéltár Vas Megyei Levéltára; Képeslevelezőlap-gyűjtők Egyesülete, Szombathely, 2016. 35 p.

Remembering St Martin in his birth place. Editor MAYER LÁSZLÓ. Hung. Nat. Archives Vas County Archives; Society of Picture Postcard Collectors, Szombathely, 2016. 35 p.

Aigner Géza